

Дзітляртыца і Мастацтва

Год выдання 38-ы
№ 1 (2464)
1 студзеня 1970 г.
ЧАЦВЕР

Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

НАВАГОДНЯЕ ВІНШАВАННЕ САВЕЦКАМУ НАРОДУ

Дарагія таварышы, сябры! Завяршаецца год 1969-ы. З добрым пачуццём савецкі народ праводзіць яго. Гэта быў год натхнёнай працы і творчых здзяйсненняў.

Наша Радзіма ўпэўнена ідзе наперад па шляху будаўніцтва камунізму, асветленаму ідэямі вялікага Леніна. Савецкі народ паспяхова выканаў асноўныя заданні чацвёртага года п'яцігодкі. Увядзены ў строй сотні новых прадпрыемстваў. У шырокіх маштабах ажыццяўляецца будаўніцтва жылля, культурна-бытавых устаноў. Новыя значныя поспехі дасягнуты ў галіне навукі і тэхнікі, народнай асветы і аховы здароўя, літаратуры і мастацтва. Няўхільна павышаецца дабрабыт працоўных.

У поспехах савецкага народа зліліся, як у выдатным сплаве, самаадданасць і талент рабочага і селяніна, дзяржаўнае і смелая думка вучонага і інжынера, творчы пошук мастака.

Мінулы год азнаменаваўся далейшым развіццём савецкага грамадскага ладу, сацыялістычнай дэмакратыі, умацаваннем дружбы народаў СССР. Яшчэ больш умацаваўся саюз рабочага класа і сялянства — непакідаемая аснова савецкага грамадства. Трэці Усесяюзны з'езд калгаснікаў, які адбыўся нядаўна, яшчэ раз паказаў сілу і непарушнасць гэтага саюза, адкрыў новы этап у развіцці калгаснага ладу.

Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, у брацкім адзінстве працоўныя нашай шматнацыянальнай краіны паспяхова ажыццяўляюць рашэнні XXIII з'езда КПСС. Наша сацыялістычная дзяржава ўзнікла на новую ступень, стала яшчэ больш магутнай.

У гэты ўрачысты момант мы звяртаемся да гераічнага рабочага класа, слаўнага калгаснага сялянства і нашай народнай інтэлігенцыі са словамі глы-

бокай падзякі за іх натхнёную працу, за бязмежную адданасць справе камунізму. З пачуццём падзякі і любові мы звяртаемся да савецкіх жанчын, нястомных працаўніц, умельцаў і класічных выхавальніц дзяцей.

Мы па праве ганарымся выдатнай савецкай моладдзю, якая смела ідзе па закліку партыі на самыя цяжкія ўчасткі. Яна настойліва вучыцца, добра працуе, сваімі справамі памнажае слаўныя рэвалюцыйныя, баявыя і працоўныя традыцыі старэйшых пакаленняў.

Сардэчныя і цёплыя пачуцці праўляе наш народ да воінаў Узброеных Сіл, якія пільна ахоўваюць нашы граніцы, стаяць на варце заваёў Вялікага Кастрычніка, заваёў сацыялізму.

Мінулы год быў годам далейшага ўмацавання пазіцыі Савецкага Саюза і краін сацыялістычнай садружнасці на міжнароднай арэне, годам новых перамог марксізма-ленінізму, мацнеючай згуртаванасці сусветнага камуністычнага руху.

Важным этапам у яго развіцці стала Міжнародная нарада камуністычных і рабочых партый у Маскве. Прынятыя на нарадзе дакументы ўзброілі камуністаў, усіх рэвалюцыйна-радыкальных, разгорнутай праграмай дзеянняў. Народа зноў пацвердзіла, што сіла камуністычнага руху — у вернасці прынцыпам пралетарскага інтэрнацыяналізму, вялікаму вучэнню Маркса — Энгельса — Леніна.

З гордасцю за дасягнутае, з яснымі перспектывамі на будучыню ўступаем мы ў новы год, 1970 год — год вялікага ленинскага юбілею. Гэта год 25-годдзя разгрому фашызму ў Вялікай Айчыннай вайне. Гэта год завяршэння п'яцігодкі.

Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР, Савет Мі-

ністраў СССР цвёрда ўпэўнены, што савецкія людзі поўныя рашучасці яшчэ вышэй узняць эканамічную і абарончую магутнасць нашай сацыялістычнай Айчыны, яшчэ цяжней згуртаваць свае рады. Наша дзяржава мае усё неабходнае, каб забяспечыць спакойную і ўпэўненую працу савецкага народа. Яна палёгкай праводзіць міралюбівае знешнюю палітыку, дае рашучы адпор імперыялістычным падкопам, усямерна падтрымлівае справядлівую барацьбу народаў за свабоду і незалежнасць.

Дарагія таварышы! Сябры! Зараз крамлёўскія куранты абвешваюць аб надыходзе Новага года.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР сардэчна віншуюць вас і жадаюць у новым годзе здзяйснення вашых жаданняў, планаў і моцнага здароўя. Няхай будучы год прынясе ў кожную савецкую сям'ю новыя поспехі і радасці ў жыцці, працы і вучобе!

Мы звяртаемся з сяброўскімі навагоднімі віншаваннямі і самымі добрымі пажаданнямі да народаў краін сацыялізму, камуністычных і рабочых партый, рабочага класа, працоўных сялян, прагрэсіўнай інтэлігенцыі капіталістычных краін, народаў, якія скінулі каланіяльныя акovy, усіх барацьбітоў супраць імперыялізму, за свабоду і незалежнасць.

Няхай надыходзячы, 1970 год будзе годам далейшых перамог справы міру, дэмакратыі, нацыянальнай незалежнасці, сацыялізму і камунізму.

Наш навагодні тост — за вялікі савецкі народ, за Камуністычную партыю, за нашу любімую сацыялістычную Радзіму.

З Новым годам, з новым шчасцем, дарагія таварышы!

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КПСС

ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР

САВЕТ МІНІСТРАЎ СССР

ЧАС, НАПЕРАД!

Павел КАВАЛЁУ

1969. Год ужо мінулы... Ён быў для нас перш за ўсё годам вялікай стваральнай працы, новага росквіту Савецкай дзяржавы.

Мы не пастарэлі яшчэ на адзін год. Народ не старэе. Мы пастарэлі. Набылі многае. Пабагацелі матэрыяльна і духоўна. Папрыгажэлі сваімі здзяйсненнямі і сваімі планами-марамі. Крок наш мацнее, рукі нашы наліваюцца новымі сіламі. Партыя наша кажа: усё для народа, усё для чалавека, для яго сённяшняга шчасця і дабрабыту і заўтрашняга, яшчэ больш багатага і змястоўнага, быцця.

Год мінулы падаваў чалавечтву шмат новага ў навуцы і тэхніцы. Гэта быў год новых адкрыццяў і новых здзяйсненняў, ён шырокі раскрыў вочны ў новы дзень свету! Мы радуемся, што бессмертныя ідэі нашага вялікага настаўніка і правадара Уладзіміра Ільіча Леніна заваёўваюць новыя і новыя пазіцыі ва ўсім свеце, прыцягваюць тысячы і тысячы новых прыхільнікаў на ўсёй планеце.

У нас, савецкіх людзей, няма большай клопату, чым росквіт, магутнасць нашай вялікай маці-Радзімы.

Мы ганарымся, што ў велічным, гістарычным паходзе нашай краіны да светлых вяршынь камунізму чужыня ўпэўнены наступ і нашай Беларусі. Год мінулы — год 1969 — запамінацца ўсім нам, як год дасягнення новых рубяжоў, год, у які мы, беларусы, узшылі на новыя прыступкі, трывалей умацаваліся на новых, выключна важных для ўсёй краіны рубяжках эканомікі. Каго з нас не ўрадавала вестка аб тым, што наша прамысловасць дэталірова, яшчэ 26 снежня, выканала гадавы план. Гэта — па аб'ёме рэалізацыі прадукцыі і вытворчасці большасці відаў вырабаў. Выкананы таксама заданні па прыбытках. Больш, як заплачана, выпрацавана электраэнергія, больш здабыта нафты, вылучана трактараў і аўтамабіляў, сельскагаспадарчых машын і мінеральных угнаенняў, тканін і абутку, швейных вырабаў і паперы, мэблі і кандытарскіх тавараў.

Рэспубліка мая! Ты ўся ў рыштваннях новабудуляў.

Зазялі агні Лукомльскай электрастанцыі, уступіла ў строй першая чарга трэцяга Салігорскага калійнага камбіната, узнімае новыя карпусы Магілёўскага хімічнага камбіната, Гродзенскі напратактамавы, Гомельскі хімічны завод.

Беларусь нашу, яе народ славіць сёння кожны васемнаццаці савецкі станок і аўтаматычная лінія, кожны шосты матацыкл, кожны пяты трактар, зроблены рукамі беларусаў. Нас, беларусаў, ведаюць далёка за межамі краіны па самай высокакаляснай прадукцыі машынабудавання, хіміі, электронікі, прыборабудавання, нафтаперапрацоўкі.

Там, багатая наша зямля. Год ад году прыражэе. Багацее наша беларуская вёска. 1969 год да нашай вялікай радасці прынес нам высокі ўраджай збожжавых і зернебобовых. Рэспубліка жыве сёння пад уражаннем III Усесяюзнага з'езда калгаснікаў, які прыняў новы Прыкладны статут калгаса і многія іншыя вельмі важныя рашэнні. З'езд скіраваў думку земляробаў, спецыялістаў, кіраўнікоў на галоўны клопат — любіць зямлю, пагаспадарску ставіцца да яе — нашай карміцельніцы.

У мінулым годзе мне давялося пабываць разам з гаспадарамі групай пісьменнікаў Расійскай Федэрацыі, якія прымаў ўдзел у вечарах рускай літаратуры на Беларусі — у Гродзенскай вобласці. Нас усіх прынялі ў аб'ёме партыі. Першы сакратар абкома Іван Фёдаравіч Мікулоўніч, добра адчувачы літаратурнае цікавасце да новых з'яў жыцця, расказаў, як змяніўся характар працы хлэбаробаў, як мяняецца аблічча сяла. Уважліва ўсё гэта мы ўбачылі ў калгасах «Авангард», «Прагрэс» і «Рассвет». Я сачыў за тварамі гасцей, за зыркамі іх вачэй. І сам радаваўся таму, што ёсць у гэтых гаспадарках. Гэта ўжо не вёскі, гэта і не сельгасарцелі, як мы раней называлі калгасы. «Авангард», «Прагрэс» і «Рассвет» — сацыялістычныя гарадні-прадпрыемствы.

Радуюць нас поспехі ў галіне культуры і тэхнікі. Гэта і новы — другі ў рэспубліцы — Гомельскі ўніверсітэт, гэта — тысячы інжынераў, настаўнікаў, урачоў, якіх выпускалі летась вышэй-

шыя навучальныя ўстановы республікі.

1969 год — год новых творчых здабыткаў нашых літаратараў, кампазітараў, мастакоў, архітэктараў, майстроў сцэнічнага мастацтва, усіх творчых работнікаў. Праўда, як гэта падкрэслілі аб'яднаны пленум творчых саюзаў у Маскве, мы, творцы інтэлігенцыі, яшчэ ў даўгу перад нашым чытачом, глядачом, слухачом. Асабліва вялікая наша запазычанасць перад сельскімі працаўнікамі. Ды ёсць і іншыя ў нас недаробкі. І тое, што мы гэта ўсёнародна прызнаём, трэба спадзявацца, пойдзе на карысць далейшага развіцця літаратуры і мастацтва.

Многа дадзена нам, усім творчым работнікам. Дык і адпачываць трэба поўнай мерай — высокай ідэйнай і мастацкай якасцю сваіх твораў!

1969, год мінулы... За многае, што рабілася на нашай планеце, было нам і горна, і сорна.

Тым часам як мы, беларусы, узводзім у Брэсце помнік вечнаму бісмсерню — героям краіна-паці-героя, тым часам як не сціхаюць званы ў Хатыні, у нашы сэрцы, у сэрцы ўсіх сумленных людзей зямлі ўваралася страшнае слова — Сангмі. Іллія і лешча кроў у Ветнаме. Неспакойна на Блізкім Усходзе. Гэта ён, крывавае Імперыялізм, прагне самага страшнага для чалавечтва — новых войнаў, новых зойбстваў. І зараз, уступіўшы ў новы, 1970 год, мы рашуча таварым сваё «Нель» прашукам імперыялістаў. Мудрасць партыі нашай — ленинскай партыі, мудрасць нашага ўрада — народнага ўрада, наша магутнасць — зарука таму, што неба над нашай зямлёй будзе спакойным. О, як усёго гэтага хочацца людзям!

Новы, 1970 год для нас перш за ўсё радасны слаўным юбілеем — 100-годдзем з дня нараджэння вялікага правадара працоўных Уладзіміра Ільіча Леніна. Па ім мы звяртаем наш крок, нашы мары.

Віншую ўсіх людзей працы, усіх чытачоў, сяброў і таварышаў з новым, 1970 годам. Зычу ўсім добрых спраў, новых радасцей, новых здзяйсненняў! Хачу закончыць гэтыя радкі словамі нашага выдатнага паэта, які заўчасна пайшоў ад нас, — Пятра Глебі:

Дванаццаць раз гадзіннік б'е,
Адначым год спатканне:
Старому славі праймае,
А новаму вітанне.
Падыйм сацы шырыні рост,
За хараста радзімы,
За новы год, за новы тост,
За наш народ любімы!

Генадзь БУРАЎКІН

О, век дваццаты:

гэтакія штормы,

Не разбярэш,

дзе неба, дзе зямля.

Патрапіцца няўстойлівыя каторы —

Збівае пеннай хваляй з караля.

Аж хрыпнуць пад вятрам і

капітаны.

Нясе ў глыбіні адарваны буй...

Сардзіты акіяна раснальханы

Змятае ўсё —

пярэчыць паспрабуй!

Хто ўціхамірыць гнеў

несправядлівы,

Хто перад ім душой

не пакрывіць,

Калі яго прылівы і адлівы

Ужо бушуць і ў тваёй крыві,

Калі ўжо маякі пагаслі ў ночы

І не відаць ні шлюпака, ні кругоў,

А навакол раз'юшана клячка

Стыжы, што не помніць берагоў!..

І ўсё ж — дапоў асуджанасці!

Прабачце,

Я аптымист ажно да скопу дзён,

Яшчэ гарыць,

не гаснуць,

Уларты праметеўскі агонь.

І мне чужэй зняверны, забыты,

Але бясперны гомас маяка.

І хоць вядоў палуба заліта,

Ляжыць спакойна на стыры рука.

Перахітрыць і штормы, і туманы,

Праз буры прадзэржца чалавек.

І карабель да берагу прыстане,

І зымем соль са стомленых павет.

Анатоль МАЛЮК

Снег малады, марозік колкі,
І месяц жоўты ў вышыні.
Нібы нявесты, ў хатах ёлікі
У першароднай чысціні.

У паху іх зялёных шатаў
І успаміні, і адкрыціці.
Яны прышлі, каб звонкім святкам
Людское асвятліць жыцці.

Мал. Л. ЗАМАХА.

Бацька згароце, Настаўнік!

Настаўнік. Дарагое для кожнага чалавека імя. Праз усё жыццё ты захоўваеш пачуццё ўдзячнасці і любові да таго, хто іпершыню адкрыў табе дарогі ў свет ведаў. Такое ж пачуццё ўдзячнасці адчуваеш ты да старэйшага таварыша, які памог табе знайсці тваё сапраўднае прызначэнне.

Да такіх людзей сёння зваротацца са старонак газеты маладыя пісьменнікі, артысты, мастакі, культурысвербатнікі.

на Мікалая Якаўлевіча, а ў галаве нарадзілася задума верша:

Быць непаўторным—значыць, невыбываемым найперш.
А ты сагоны проста белы.
Як белы верш, як белы перш.

На бледным твары ці крывіні,
Румянец цвейрае ачак.
Цы нарадзілася вялікі
Агонь у стомленых вачак.

І аспятляе пранікнёна
(На радасць ім, ці на бяду).
Нібыта німак дом замкнёны,
Усе куты замкнутых душ...

Вось і ўсё, што мне хацелася
сказаць. Напаласяк жадаю Міко-
лу Аўрамчыку, каб ён часцей за-
прашаў нас на свае паэтычныя
агледзіны.

Раман ТАРМОЛА.

ТОСТ, ЯКІ ДАЎНО ПАДРЫХТАВАЎ...

За кожным святковым ста-
лом ёсць свой тамада. Верхавод
засталя, які ад кожнага госця
пабавіць тост.

Сёння такім тамадай, такім
верхаводам выступае газета
«Літаратура і мастацтва», якая
дае слова для навагодняга тос-
ту і мне. Што жа, не буду ад-
маўляцца! Я хачу сказаць тост,
які даўно падрыхтаваў. Тост
мой — за Мікалая Цімафеевіча
Гудзеня.

Я ўжо даўно хачу сказаць
Мікалаю Цімафеевічу шчырыя
словы пашаны, удзячнасці і
любві, але без прычыны наклі-
вацца на чалавека з пахвалою
неяк няёмка. Не прынята. І тым
і слаўны Новы год, што да кожна-
му з нас магчыма сказаць
нарашце добрую і душэўна
блізкаму чалавеку словы, якія
мы даўно ўжо носім у сэрцы.

Праўда, сёння ёсць адна пры-
чына абвясціць тост за Мікалаем
Цімафеевічам — 31 снежня
дзень яго нараджэння, ішчаль-
нае свята для ягоных асабіста-
га свята з нашым агульным свят-
вам. Так што я папрашу нашага
шаноўнага тамаду, каб ён пра-
панавуе ўсім добрым нашым
сэбрам і гасцям напоўніць свае
бакалы навагоднім шампанскім,
і прашу хвілінкаў увагі для
абвясчэння свайго тосту:

— Дарагі Мікалай Цімафее-
віч!
Усе, хто любіць беларускае
выяўленчае мастацтва, асабліва
нашу ніжнюю графіку, усе, хто
цікавіцца ёю, добра ведаюць
ваша імя, імя, якое стаіць на
многіх і многіх вокладках бела-
рускіх кніг.

Вы, сын Асцяцкіх гор, даў-
но звязалі свой лёс з нашай рос-

публікай, з нашай Беларуссю.
Вы і сын Беларусі, сын бела-
рускага партызанскага лесу —
у гады Вялікай Айчыннай вай-
ны вы, беларускі партызан, зма-
галіся з ворагам і вытаной і
сваім алоўкам талентавітага
мастака.

Я бачу на вашых грудзях
слаўную ўзнагароду — парты-
занскі баявы медаль, а побач з
ім — дзесяткі залатых, срэбра-
ных і бронзавых медалёў. Дзе-
сяткі медалёў, якімі была ад-
значана беларуская ніжняя гра-
фіка на шматлікіх усеагульных
і міжнародных выстаўках кнігі,
— гэта па праву вашы асабі-
сты ўзнагароды. Вышы, таму
што сённяшніе аблічча беларус-
кай кнігі абавязана вашаму гу-
сту, вашаму сапраўды мастацка-
му, тактоўнаму, разуменнаму па-
дымку да розных мастакоў, да
самаго рознага мастака, стылёў,
асабістай пачатку, карэі
кажучы — шырыні вашых по-
глядаў на мастацтва. Вось чаму
ўсе нашы медалі — вышы, гэ-
так жа, як і безліч грамад-
і дыпламаў, якімі былі адзначаны
беларускія кнігі.

З вялікай пашанай да вас
падмаю за ваша мастацтва, за
ваш талент педагога паўночна-
і бакал вяслета, іскрыстага віна.
З Новым годам вас, з новым
шчасцем!

Барыс ЗАБОРАЎ,
мастак.

ВЫ ЗАУСЁДЫ СА МНОЮ...

Ёсць чужоўны звычай у лю-
дзей — пад Новы год гаварыць
добрая, сардэчныя словы блізкаму
людзям.

Сёння мне хочацца сказаць іх
маім настаўнікам, і ў першую
чаргу — Аляксандру Іванавічу Бу-
такову, чалавеку, які здолел уба-
чыць у фабрычнай дзюльцы тое,
чога я ў сабе не падзавала...

Кожную раніцу, калі я іду на
рэпетыцыю ў тэатр, і калі вяр-
таюся, як кляту, я паўтараю тое,
чаму вы вучылі мяне ў інстытуце:
мастак і грамадзянін — паняцці
непадзельныя, толькі высока аду-
каваны, культурны, па-сапраўдна-
му інтэлігентны чалавек можа да-
сягнуць вяршынь мастацтва. Ву-
чыцца, вучыцца кожны дзень,
кожную гадзіну, кожную хвіліну,
вядома гадзіну, кожную асабіста-
га свята з нашым агульным свят-
вам. Так што я папрашу нашага
шаноўнага тамаду, каб ён пра-
панавуе ўсім добрым нашым
сэбрам і гасцям напоўніць свае
бакалы навагоднім шампанскім,
і прашу хвілінкаў увагі для
абвясчэння свайго тосту:

— Дарагі Мікалай Цімафее-
віч!
Усе, хто любіць беларускае
выяўленчае мастацтва, асабліва
нашу ніжнюю графіку, усе, хто
цікавіцца ёю, добра ведаюць
ваша імя, імя, якое стаіць на
многіх і многіх вокладках бела-
рускіх кніг.

Вы, сын Асцяцкіх гор, даў-
но звязалі свой лёс з нашай рос-

ніка амаль кожны яго вучань —
назва і няма больш горкага рас-
чаравання, чым вучань, з якога ні-
чога не атрымалася.

Я не магу вам сказаць — атры-
малася з мяне актрыса або не.
Я не змагу, на жаль, сказаць вам
гэтага ні праз дзесяць, ні праз
дваццаць гадоў. Але я шчасліва,
што выбрала з тысячы чужоўных
прафесій гэтую самую дзівос-
ную — артысты.

Навучыцца лятаць цяжка. Ой, як
цяжка!

Вы вучылі мяне гэтаму...
Дзякуй, вялікае дзякуй вам за
тэатр, за шчасце, якое я адчула,
калі ступіла на сцэну.

Ганна Бальчэўская,
артыстка Беларускага дзяр-
жаўнага тэатра імя Янкі
Купалы.

ЖЫВЕ ПА СУСЕДСТВУ ХАРОШЫ ЧАЛАВЕК

Я добра памятаю той дзень,
калі мяне прызначылі загадчы-
цай Мяснінскаўскага сельска-
га клуба. Радавалася, што стала
гаспадыняй такога прыгожага,
новага асяродка культуры. А
яшчэ болей баялася: ці змагу я,
ці спраўлюся? Не ведала, што
рабіць, з чаго пачынаць. Ды і
адкуль было ведаць — я толькі
скончыла школу. А прафесія
культурысвербатніка здаецца
простай і лёгкай толькі на пер-
шы погляд.

І тады я паехал у Дашнаўку
да Марыі Пятроўны Барадзінс-
кай. Яна працуе ў бібліятэцы
больш дзевяці гадоў, узначале-
вае аддзелам ордэна Леніна. Ма-
рыя Пятроўна — вялікі энту-
зіяст культуры і душэўны чала-
век. Сустрэла яна мяне вельмі
добра, і адразу ў нас пачаўся
размова аб тым, што я маю
завануць да сябе ў горад.

А галоўнае — шукай са-
бе памочніка. Адна ўсяго не
зробіш... Дунаеш, у вашых
Мяснінсках няма здольных спева-
коў ці танцоўшчыц? Ёсць. Толькі
знайдзі да іх падыход, заікай.
Вучыся гаварыць з людзьмі.
Часцей бывай сярод сваіх вяс-
коўцаў...

Вярталася дамоў я акрыле-
ная. Прывезла цэлы шчытак
парад, як аформіць клуб, як
правесці тэматычны вечар, кан-
ферэнцыю чытачоў, сустрэчу
людзей трох пакаленняў і г. д.

Прайшоў з таго часу больш
два гадоў. Многа разоў я су-
стрэлася з Марыяй Пятроў-
най і чым лепш яе ведаю, тым
з большай павагай і захаплен-
нем думаю пра яе. Яна гэта тэ-
дуны чалавек, якое вялікае
жыццё ў яе за плячыма! Была
адважнай партызанка, нуміроў-
слова, вынаходлівая прапаган-
дыстка кнігі, яна для мяне —
жывы прыклад вернасці сваёй
прафесіі, любімай справе.

Т. САБАЛЕўСКАЯ,
загадчыца Мяснінскаўскага
сельскага клуба Магілёўска-
га раёна.

ЗА СУСТРЭЧЫ З ПАЭЗІЯЙ

З прыемнасцю падмаю тост за
Мікола Аўрамчыку, якому ў Но-
вым годзе спавячае пяцьдзесят.
Ходзіць побач з пэтам, не
заўважаеш гадоў яго — першы
яго заўважаеш. І яшчэ натхне-
нась на таары... Ды часам неспа-
ка ў галаве. Вось ён сядзіць маў-
клівы, засяроджаны. То выцягне
рукі, то пакладзе на стол, то пры-
моціць іх на грудзях. Узіраецца ў
запоўненую студэнтамі залу і не
бачыць яе. Хвалюецца за таго,
што зараз чытае вершы. Першым
апладуе маладому хлопцу-паэ-
ту ўсімхавецца Мікалаю Якаўлевічу
умою падрыхтаваць «іпрэчыны на-
прамак», узяты маладзёжыні, каб
у канцы, пад удзячнай позір-
ку і воплескі, паставіць лірыч-
ную кропку: «Ах, вяснушкі! Ах,
вяснушкі!».

Так сціраюцца ўзросты і рангі.
Застаецца паэзія і сапраўднае
асалода ад чарговай сустрэчы з
чытацямі. Колькі разоў мы вярта-
ліся аднагодымі з такіх вечароў!

А назаўтра сядзіць перад загад-
чыца аддзела паэзіі чэскасця
«Маладосць» і хвалюецца. Ён не
як павольна, нараспеў чытае свае
вершы, а ты адно толькі і дума-
еш: «Хочь бы не спатыкнуўся на
ультрасучасным параўнанні, не
заманіўся за нарта экстрэгант-
ную метафару».

Першая мая сустрэча з Мікалаем
Аўрамчыкам адбылася даўно. У
Мірскую сярэдняю школу пры-
ехаў пісьменнік — цэла паездка
для вучняў і настаўнікаў. Хваля-
валіся і мы, пашчэрасці. Плат Мі-
кола Аўрамчык лепш за ўсё адпа-
ваджаў нашым уагненням пра воб-
раз паэты і ён быў малады, строй-
ны, з бланкітнымі вачыма. І зараз
бачу, як ён «адзеў» жураў-
ляў, Шышына. Чуваліся і кр-
лаў. Але птушак не відно, толькі
чалавечы твар, на якім самота
адлятаючых жураўляў.

З лёгкае рукі Міколу Аўрамчы-
ка падумала, стала на свае ногі
не адно паклоніне беларускіх паэ-
таў. Чуючы да радка, чулы да
людзей, ён любіць ваіцца з па-
чаткоўцамі, радуюцца, калі з адка-
пакага ім зьявіцца паэзія прарастае,
набіраецца сіл паэтычны каласок.

І яшчэ прагавяю. Выступалі на
адным з вечароў паэзіі. У гэты
раз Мікалай Якаўлевіч паказаў
мне як ніколі бледным. Неякая
загадкаваць з'явілася для мяне ў
чалавеку, якога я добра ведаю.
Усё дэталю прычынае — рабі-
лася незвычайным. Міколу сачыў
за рухамі, за позіркамі. Я глядзеў

ЛЕПШЫЯ БУДЫНКІ ГОДА

Падвезены вынікі
конкурсу на лепшыя жы-
лыя і грамадскія буды-
нкі ў 1969 годзе.
Дыпламы першых ступені
і грашовую прэмію
журэ прысудзіла калек-
тывам БУ-9 трэста № 1
БУ-69 трэста № 5 і БУ-77
трэста № 26 Мінпрамбуд-
а БССР і праектнага ін-
стытута «Мінспрапраект»
за будаўніцтва і праекта-
ванне павільёна Выстаўны
дасягненню навагодняга
гаспадарні БССР.

Павільён, размешчаны
ў паркавай зоне поймы
раі Бяспан, на ўчастку
з багатым ландшафтам,
стаў часткай цэлага архі-
тэктурнага ансамбля.
Будынак павільёна кар-
наснага тыпу, з прама-
калом 12 метраў. Паў-
рышчэ ўпершыню ў ССР
выканана з аб'ёмна-блоч-
ных сістэм з папярэдня-
напружанымі сталежы-
верхнімі лістамі. Дважны
вitraж з пералётамі з
практычнай профіляй за-
поўнены люстравым
шклём. Для аддзелкі па-
вільёна выкарыстаны на-
ляровыя металы, мазанка,
перфараваныя пліты. Аб-
ліцоўка цокаля і дэпа-
моннага корпусу, пар-
пярных сценаў, ступеняў і
плячонак з натуральна-
нага каменю.

Калектывам будаўніч-
ых упраўленняў № 16
трэста № 1, № 65 трэста
№ 7, домы Мінскага тра-
каміна № 1 Мінпрам-
буды БССР і праектнага
інстытута «Белспрапраект»
за будаўніцтва і праекта-
ванне гаспадарчых буды-
нц у Мінску прысуджаны
дыпламы другой ступені
і грашовая прэмія.

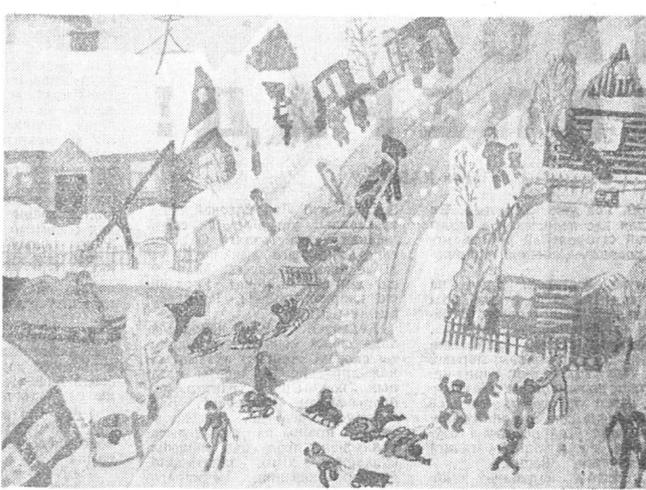
«Юбілейны» першая ў
краіне трынаццаціпавяр-
ховыя бунаваленыя гаспа-
дарчыя панелі таўшчы-
няй 14 см. Упершыню ў
распаўсюджаны асабны эн-
дворныя навісныя панелі таў-
шчыняй 30 і даўжыняй
638 см. жалезабетонныя
вентаблокі з касымі ка-
наламі. Жалезабетонны
каркас сэрвіі 1-04, част-
кова ўдасканалены «Бел-
дзяржпраектам», прак-
тычна вырашанае заданне
узвядзення грамадскіх
будынкаў у тыпавым
навадасе.

Дыплом другой ступені
і грашовая прэмія
прысуджаны тэамама
калектывам ПМ-25 трэста
«Гроднасельбуд» і Грод-
зенскага філіяла «Бел-
дзяржпраект» за будаў-
ніцтва і праектаванне
апартаментнага буды-
нц інтэрнага для
інвалідаў і састаньнікаў у
вёсцы Чырвоны Шчу-
чынскага раёна.

Калектывам будаўні-
чага ўпраўлення № 46
трэста № 14 Мінпрамбуд-
а БССР і праектнага ін-
стытута «Белспрапраект»
за будаўніцтва і праекта-
ванне апартаментнага буды-
нц інтэрнага для
інвалідаў і састаньнікаў у
вёсцы Чырвоны Шчу-
чынскага раёна.

Дыплом другой ступені
і грашовая прэмія
прысуджаны тэамама
калектывам ПМ-25 трэста
«Гроднасельбуд» і Грод-
зенскага філіяла «Бел-
дзяржпраект» за будаў-
ніцтва і праектаванне
апартаментнага буды-
нц інтэрнага для
інвалідаў і састаньнікаў у
вёсцы Чырвоны Шчу-
чынскага раёна.

Калектывам будаўні-
чага ўпраўлення № 46
трэста № 14 Мінпрамбуд-
а БССР і праектнага ін-
стытута «Белспрапраект»
за будаўніцтва і праекта-
ванне апартаментнага буды-
нц інтэрнага для
інвалідаў і састаньнікаў у
вёсцы Чырвоны Шчу-
чынскага раёна.

Гэта малявак дзевяцігадовага Сярэня Клішэвацка, студэнта Дома культуры Мінскага камвольнага камбіната. Называецца ён «Вясёлая зіма».

АПАВЯДАННЕ

Генадзь ужо не спаў. У пакоі праз ака-
нцу прапраўсе тонкі сонечны праменьчык і асеў на
шафе, якраз на рунцы ад дзверцаў. Вечер ша-
стаў за хатай, шархавеў аб аканіцы нугоўсём
густога, даўно адцілага бэзу.

Генадзь хачеў падняцца, паціць валды з сі-
фона, што стаў на акне, але раздумваў: баў-
сы пабудзіць Юсту. Надага ж ужо пацешнай

НАВАГОДНЯЕ СОНЦА. Фатацюд А. КАМАРОВА.

НА СЦЭНЕ клуба санаторыя
«Крыніца», што недалёку
ад Мінска, стаіць невысока-
га росту жанчына ў цёмна-сінім
касцюме і ў светлай, нібы снэжнай,
танцы з іскрынкай. Накідка, без
аніякай эстраднай аздабы апрапу-
ты ў гэты вечар артыстка. Так звы-
чайна прыходзіць да сярбоў.

На сцэне Ганна Рыжкова — ар-
тыстка Беларускай дзяржаўнай
філармоніі. Шчырай прастай
сваім манерам, па-жаноць добрай
усмешкай, задушытай інтана-
цыяй голасу актрысы заўвагае
прылінае слухачоў. У той ве-
чар яна здаецца мне надзвычай
прыяўнай, узнёслай, сапраўднай
чараўніцай, што прыйшла да нас з

Рыжковай гастраліравала на Украі-
не. У Доме культуры невялікага
горадка Чаркаскай вобласці, дзе
праходзіў канцэрт, на першым па-
дзе «уравалася» расцеліся ўль-
трамодныя тонакі. Ускудланьня,
даўно нячэсныя даўга валасы і
бароды, на шырокіх штанах не злі-
чыць блішчэстых гузікаў. Час ад
часу яны пазыхалі і, каб нечым за-
мясціць сябе, лухчылі семкі.

— Гляджу на іх, — успамінае
Ганна Паўлаўна, — і такая мяне
злосіць апанавала... І замест таго,
каб аб'явіць чарговы нумар, сама
пачала чытаць вершы. Якім Каза-
кову чытала — «Жанчыны», Ся-
ргея Барудзіна — «Хлапчукі», Бай-
ку Эдуарда Валасевіча «Зэзюль-
чын сыноку».

лени на Урале і ва Ульянуўску,
і тут Ганна Паўлаўна чытае вершы
і байкі на беларускую мову, і ўсе
разумеюць яе. Справа, вядома, не
толькі ў роднасці і блізкасці на-
шых моў. Справа ў майстэрстве
артысты. Кожнае слова яе сцэ-
нічнага маналог строга прадума-
на, адшліфавана. Жывая, рухавая,
яна ўмее на сцэне імгненна пе-
раўнасвабодзіцца. І ажывае перад
гледзачым «Дыпламаваны баран»,
якога за беспрасветную дурасць
«вучоным» празвалі нейкі на-
смах». Бядэчка загадчыца мага-
зіна Антоля, у якой «мышы» з'елі
скрыню солі, а пасля ішчэ зарэ-
залі, бочку выжукталі газы, да-
верліва п'юць, што «забыла
асцярогу, страх і... у шчупакоў

РАДАВЫ АРМІІ СМЕХУ

дэўнай добрай казкі нашага
маляства...

Ганна Паўлаўна — прадстаўнік
рэдкай для жанчыны артыстычнай
прафесіі. Яна — канферансе, ду-
шка канцэрта, вядзе яго праграму.
Ад яе ўмелства, эндохлілісці ў
многім залежыць поспех выступ-
ленню таварышэў па рабоце —
спевакоў, музыкантаў, танцоўш-
чыц арыгінальнага жанру.

Відаць, было нешта такое ў
тым незапланаваным маналогу,
што абікоі адразу змаклі, паці-
шлі. Спачатку з'явілася нешта па-
добнае на ўсмешку, пасля ў вачах
загарэўся нясмелы агеньчык сяд-
зельі ў крэслах нармальна і слухалі,
слухалі.

альнулае зуха...». Для кожнага
гераю байкі або верша артыстка
эндохлілісць сваеасабліва інтана-
цыю, жэст, міміку, манера гавары-
чы. І перакладчык тут ужо не-
пазбыты.

Было гэта на Палессі ў Пяр-
коўскім раёне. Бригада Ганны
Рыжковай выступала ў вялікім
калгасным клубе кіламетраў за
трыццаць ад райцэнтру. Словам,
глыбінка... Паўчыя канцэрт. Вы-
ступіў адзін артыст. У зале амаль
ніхто не залепкаў у далоні. Затым
—другі, трэці, і зноў зала маўчыць.
Такога ніколі не бывала. Настрой
у артыстаў сапсаваў. Што ра-
біць? Нехта ў злосці нават ска-
заў: «Не буду выступаць...» Пача-
ліся дэкоры, і вінаватага адразу
знішчылі, ім аказаліся... канферан-
се.

— Можна гэта мне здалося? Але
хочацца верыць, што задума мая
ўдалася, і я нешта добрае пасея-
ла ў іх сэрцах. Хоць зьняціка...

Паслухаўшы літаратурны кан-
цэрт Рыжковай, скажаць быў у
тэатры. Нікай себе ў тэатры ад-
наго акцёра. Выразна і пранікнёна
чытае артыстка і вялікі маналог,
поўны драматычнага напружання
і невялікіх лірычных верш, тэаўную
сатыру і жартоўную мініяцюру.

У рэпертуары Ганны Паўлаўны
творы многіх беларускіх пісьмен-
нікаў — Я. Коласа, П. Броўкі,
П. Панчанкі, М. Танка, М. Аўрам-
чыка. Вельмі любіць яна Янку Ку-
палю, і вершаў яго ведае столькі,
што хочыцца на некалькі канцэртаў.
Перавагу аддае сатыры і гумору.
З падмостваў эстрады на поўны
голос гучаць байкі К. Крапіва,
Э. Валасевіча, У. Корбана, саты-
рычныя вершы Н. Гілевіча.

Ганна Паўлаўна весела смяецца.
— Нічога не зробіш. Такая ўжо
доля канферансе... Усхваляваная
выходжу на сцэну і жартам кідаю
ў залу: «Можна, таварышы, апа-
дзіраваць». І слухачы нібы пра-
чуніліся. Што было пасля — цяж-
ка перадаць. Бісіравалі басконца.

Пасля канцэрта вяселіліся,
што ў тую дэлекую вёску ніколі
не прыяджалі артысты-прафесія-
налы. Толькі гадоў пяць наезд за-
вітаў у школу лячынцы тэатра. А тут
рэпарт столкі артыстаў з Мінска!
Заслухаліся калгаснікі і заблылі
на ўсё...

З многімі пісьменнікамі ў яе
ўсталявалася творчая дружба.
Для Ганны Рыжковай піша творы
Ніла Гілевіч, з ёю прывязе іх «на
слухачы». Ніядаўні Ніл Саманавіч
перадаў артысткай «каску без ка-
вяду для школы і для домы» пра
Дзімку-ласунку і пра бабудою До-
мну».

— Нічога не зробіш. Такая ўжо
доля канферансе... Усхваляваная
выходжу на сцэну і жартам кідаю
ў залу: «Можна, таварышы, апа-
дзіраваць». І слухачы нібы пра-
чуніліся. Што было пасля — цяж-
ка перадаць. Бісіравалі басконца.

Пасля канцэрта вяселіліся,
што ў тую дэлекую вёску ніколі
не прыяджалі артысты-прафесія-
налы. Толькі гадоў пяць наезд за-
вітаў у школу лячынцы тэатра. А тут
рэпарт столкі артыстаў з Мінска!
Заслухаліся калгаснікі і заблылі
на ўсё...

З многімі пісьменнікамі ў яе
ўсталявалася творчая дружба.
Для Ганны Рыжковай піша творы
Ніла Гілевіч, з ёю прывязе іх «на
слухачы». Ніядаўні Ніл Саманавіч
перадаў артысткай «каску без ка-
вяду для школы і для домы» пра
Дзімку-ласунку і пра бабудою До-
мну».

Ганна Паўлаўна весела смяецца.
— Нічога не зробіш. Такая ўжо
доля канферансе... Усхваляваная
выходжу на сцэну і жартам кідаю
ў залу: «Можна, таварышы, апа-
дзіраваць». І слухачы нібы пра-
чуніліся. Што было пасля — цяж-
ка перадаць. Бісіравалі басконца.

Пасля канцэрта вяселіліся,
што ў тую дэлекую вёску ніколі
не прыяджалі артысты-прафесія-
налы. Толькі гадоў пяць наезд за-
вітаў у школу лячынцы тэатра. А тут
рэпарт столкі артыстаў з Мінска!
Заслухаліся калгаснікі і заблылі
на ўсё...

КАРАГОД НА ПАРНАСЕ

Новы год ідзе па краю, Як хадзіць ён шмат вякоў. Рэй сягоня пачынае Юбіляр Міхась Лынькоў. Недарэмна пройдзе шлях Праз жыццё вясцячы. Новы год ідзе па краю, Як хадзіць ён шмат вякоў. Рэй сягоня пачынае Юбіляр Міхась Лынькоў. Недарэмна пройдзе шлях Праз жыццё вясцячы. Новы год ідзе па краю, Як хадзіць ён шмат вякоў. Рэй сягоня пачынае Юбіляр Міхась Лынькоў. Недарэмна пройдзе шлях Праз жыццё вясцячы. Новы год ідзе па краю, Як хадзіць ён шмат вякоў. Рэй сягоня пачынае Юбіляр Міхась Лынькоў. Недарэмна пройдзе шлях Праз жыццё вясцячы.

Цяж крытычны, знакаміты, Цяж акрамі народ. Барысенка наярод. Побач Мальдзіс і Арошка, І Дзюбайла цвёрда кроцаць, Адамковіч і Пшырковіч — Гурт нявольных дзецюкоў. Пярэ вострыя гартуюць, Манангарці гуртуюць, Усім праціўнікам на зло, — Кожны том на пачь кіло. Адно Віктар Каваленка Нешта хібіць памаленьку: У яго нявядомы крок — Ці зноў, ці не зноў, Раманісты гуртам сталі, Спадыльба глядзяць наукол. Усе бабэра абяцалі Загруціць тамай стол. Прамігнуглі стром дні — Аі раману ані-ні. Штэла сталі песьняры, Хіляць голыя бакі, Кілі ні песьні і ні бакі Не чуваць з якоў пары.

Новы год, эх, Новы год, Нш не поўны карагод, Кшырні голас не чуем, Кіны ён прапагандае. Прапаганда — ў віражы: Пазікілі тыракі, Вадакосяў не прыхаў: У лесе гоісае за «Рэкам». У «Спелых травах» шмат гадоў Паўлаў топча сцяжку. Па «Дарогах без следоў» Брукае Алешка. Шыцікі і Гамолка дзесьці Пульты замарозілі. Шахавец даўно ў ад'ездзе, Ён «На зімніх возеры». У Ескава столькі спраў, Што ў судзе заначаваў: Тры рублі і сем капеек Спагане год з музея.

За старэйшымі ўвешна У карагодзе моладзь выйшла: Дукса, Ракаў, Сербантовіч, Стрыгалёў, Гардзевіч, Казловіч, Капыловіч, Кудравец, — Тут і казані канец.

БАЙКІ-КАРАЦЕЛЖЫ

Павел ШЫБУТ

ПРАЦАУНІК — Нікто больш за мяне на агародзе не працуе, — гаварыў крот.

ТАКСАМА — І чаму мяне ў зварынец не бярэць? — скардзілася муха. — Я ж таксама з хобатам.

ЛОГИКА — У сям'і я без вырадак, — гаварыў алень пра вярблода.

ПАКЛЁП — Што, у мяне рыла ў пуху? Паклёл Я ёў толькі смятану! — абурэўся кот.

НЕ МОЖА БЫЦЬ Звары паскардзіліся Льву на грубасць Мядзведзя. Леў адказаў: — Не можа быць! Я з ім часта сустракаюся і ні разу не заўважаю гэтага. Наадварот, заўсёды такі ветлівы, лагодны.

ДУРАНЬ — І галава вялікая, а дураны Уздумаў на плот лезці, — папайку бурек гарбуза.

ПАЛЕНА — Ат, хто з нашага брата не гарыць! — апраўдвалася палена.

ЗНАЙШОУ ВЫЙСЦЕ — Суды я ад шпакі схаваўся, — апраўдвалася чарыяк, седзячы ў яблык.

ВЫРАШЭННЕ СПРЭЧКІ Заспрачаліся два пёўнікі, хто з іх прыгажэйшы. І не заўважылі, як да іх падкралася ліса. Ёй яны спадабаліся абодва.

АБУРЭННЕ — Заіскае! — крычалі гайкі на гаечны кіло.

ГОНАР Галавешка ганарылася тым, што яна доўгая.

У КОЖНАГА — СВАЯ БЯДА Чаро ты ўвесь час рыпш! — накінулася гладкая белая столь на падлогу. — Як жа мне не рыпец, калі мяне з ранку да вечара топчучы. — Падумаеш! І мяне мукі топчучы, а я цярплю, не скарджуся.

ПАРАДОК Пылу звольнілі з работы. У працоўнай кніжцы запісалі: за прафесіянальнаму невыгоднасць. — Ну дзе ж справядлівасць! — абуралася піла. — Я ж на рабочыце зубы з'ела!

КАМУ ЯК Усё зварынае племя зайздросціла сабакам. — Вось гэта футра! Собаць язык удыхаў. — Паблылі б вы ў майй скуры...

ЗАСТАЯУСЯ Слуп быў незадаволены сваім лёсам. — Надакучыла, — гудзеў ён, — каб на поведзе ў праводы! Што я, марывяцкі! Хачу самастойна пажыць. Адчапіце мя ад мяне. Я ж разгарнуся — палачыце! Паслухайце правды і адчапіцеся. А слуп? А слуп — співалі.

СЭНС ЖЫЦЦЯ Сянін рашае справу смела: Чым смерць бліжэй, тым болей ела.

УСЕ РОЗНА Звязанаму ў венык бязроўнаму веціцу Усё адно мясці — што золата, што смецце.

ТАКАЯ СЛУЖБА Калі ўслед сабаке брэша, Трымаўшы шляху ты сваёй: Няхай сабе язык пачэша — Такія службы я яго.

ЁСІЦЬ, мусіць, нешта аднолькавае ў паводзінах, думках і адчуваннях людзей напярэдніх Новага года. От хоць бы сабе гэта. У прэдадзеным яркага, з зыркнімі ёлачнымі агнямі свята Усе мы становімся крыху дзесьці: трапачацца, жыве ў душы наўна-радаснае жаданне і вера ў тое, што калі не ў гэтую дзівосную ноч, калі Стары год перадае кілочы Новаму, дык пазней, але абавязкова здарыцца, збудзецца ў нашым жыцці нешта незвычайнае, дубагачанае, запавятанае. Згадзіцца, што гэта сапраўды так, што гэтае шчымы-салодкае прадчуванне не дае сну ў навагоднюю ноч не толькі падлетку, але і паважнаму, самавітаму дзядзьку з сьві-мі скронямі.

Альбо іншае возьмем. Хто б і яго Узрусі не быў чалавек, — рабочы, каласнік, вучоны, інжынер, урач, настаўнік, студэнт, нават школьнік, — усёроўна аднолькава ў кожнага перад Новым годам ёсць неадольная патраба азірнуцца назад, акі-

наць, хоць і не заўсёды ўдзячнай, ніве. Сведчаннем гэтаму тры ваякі томкі куляшоўскіх перакладаў, выдадзеныя ў 1969 годзе выдавецтвам «Беларусь».

А што датычыцца «некагортага дачынення», дык гэта, несумняна, толькі — ад сціпласці паэта. Бо дачыненне гэтае не некаторае, а самае непасрэднае. А для нас, беларускіх чытачоў Лангфрэла, Лермантава, Катляраўскага, і тэго болы. Мелавіта дзякуючы нашаму паэту, яго самаадданай працы, яго магучым талентам мы маем шчасліваю аса-лоду чытаць гэтыя чудаўныя скарыбы сусветнай паэзіі на роднай мове, спазнаць усю іх глыбіню і мастацкую вартасць. Адзін пераклад «Спеваў аб Гаяваце» — гэтага неуміручага творца, які ўжо болы сотні гадоў зачароўвае і хвалюе чытачоў усяго свету, а іншы — загучыла ваіны. Вярнуўся да Лермантава зноў у пасляваенныя гады. Кажу набліжэй таму, што Лермантаў — увесь храстаматычны. У гэтым, неманвіта, і заключалася галоўная цяжкасць, дакладней, — галоўная небяспека. Была бязь таго, што пераклады шмат страцілі ў пераўтварэнні з твораў, якія кожны ведае з маленства, з якімі кожны паспеў зрадыцца ў моўна-гуквай і вобразна-сэнсвай стыхіі рускага верша.

Аркадзь Аляксандравіч узяў у рукі томкі выбранай паэзіі вялікага рускага паэта, любоўна паглядзіў вокладку: — Не самому гаварыць пра тое, як удаліся мне пераклады. Скажу толькі, што волгуні крытыкі прыязныя, як кажучы, станоўчыя.

— З лобасцю, з вялікім душэўным хваляваннем, — працягваў Аркадзь Аляксандравіч, — перакладаў я і «Спеваў аб Гаяваце». Тут было крыху ін-

шае: трэба было прымусяць за-гаварыць на роднай мове адзін з найблэйшых — ла складанай вобразнасці, інтанцыі, увогуле на ўсёй паэтычнай структуры — твораў сусветнай паэзіі, які таксама вады мяне даўно. А на пераклад «Энеіды» Катляраўскага, акрамя поклічу ўласнага сэрца (роднасць пазмы Катляраўскага з нашымі «Тарасам на Парнасе» і «Энеідай навыварат»), мяне падтурхнулі і сябры-ўкраінцы — як раз напярэдні 200-годдзя для нараджэння вялікага ўкраінскага паэта. Перакладаць «Энеіду» было і лёгка, і цяжка. Лёгка, бо паэма, як я ўжо гаварыў, блізка нам, беларусам, сваім пафасам, сваімі думкамі, усім сваім гучаннем. Паэма і дыпер хвалюе чытача, бо яна — сведчанне вялікай любові паэта да ўсяго чароднага, яго веры ў непераложнасць народнага роднага і «мужыцкага праўды», у лепшую будучыню працоўнага чалавека. А цяжка... Цяжка, як цяжка пералавіць нававу, на за-конах сваёй роднай мовы і па-

тыні, любячы іншамовныя паэтычныя радкі, няхай сабе і напісаны яны на блізкай і зразу-мелай мове. Зрэшты, блізкасць моў не аблягчае, а хутчэй, абцяжарвае работу перакладчыка. Загаварылі пра тое, што гэтыя тры томкі, натуральна, плён не аднаго года, што аб'ядноўвае іх, відаць, талкі адна дата вы-хадзі ў свет. Аркадзь Аляксан-дравіч усміхаецца: — Канечні Плён года — гэта толькі намінальна. Папашча-ціла так, што яны аказаліся памечаны адным годам. А праца-ваў я над імі і летась і пазале-тась. Вадай, толькі над «Энеід-дай» працаваў і ў гэтым, 1969 годзе.

— Значыць, Аркадзь Аляксандравіч... — Так, напісаў паэму. Паэму пра суровае дзячынства свайго пакалення, пра дзячынства, якое заспела роха рэвалюцыі і гра-мадзянскай ваіны, якое прахо-дзіла ў вялікіх паслякастрыч-ніцка гады, пра тое, як маё па-каленне ішло да юнацтва. Назы-ваецца паэма — «Выток». Дру-кавацца будзе не дзе ў сярэд-няе будучага года ў «Полымі» — ці то ў майскай, ці то ў чэрвень-скай кніжках. Писаліся і вершы, якія ўводзіць у новую кнігу. Але пра ўсё гэта гаварыць яшчэ ранавата і нікавата — усё гэта са мной, усё гэта яшчэ толькі маё, калі не лічыць некалькіх сяброў.

Апошнія дні года, мусіць, ва ўсіх людзей вельмі насычаныя і кілапатлівыя — прысвечае ці то стары, ці то новы год. Арка-дзь Аляксандравіч часта звоніць, гаворка наша раз-пораз перапыняецца. Таму задаю апошняе традыцыйнае наваго-днне пытанне — накіонт планаў на будучы год. Аркадзь Аляксан-дравіч разводзіць рукамі: — Пра рэчы, якія ўжо напі-саны, і то гаварыць няёмка. А што ж тады сказаць аб планах? Есць думка і ахота працаваць над працягам паэмы. Пакуль што баюся гаварыць ці то гэта будзе працяг «Вытокаў», ці то асобная паэма — паэма пра юнацтва. Галоўнае — каб халі-ла час, слусі і здароўе.

Менавіта гэтага, развітаючы-ся, пакадаў я Аркадзь Аляксан-дравічу ў новым годзе.

М. ГІЛЬ.

ПАРОДЫ

Міхась СКРЫПКА

БЫВАЛА

Хіба ж забудзецца (мой бог!) Час дзіўных казак! Калі мы з Коласам удвох Бывалі разам.

Хлусціць не буду, з ім штодня Не налягаў на тосты, Бо не раўня — І не радня — Сучаснік проста.

Сам дзядзька Колас уся акі! А я ж меленькі. Бывала, падзіем ў саснякі (Ля Балачані той ракі), Дык ён бярэ баравікі, А я — апенькі.

З Кулапам як дружыць (мой бог!), А з цёцю Уладзіяй!

Бывала, толькі за парог — За стол пасадзяць. З Дажэнкам мы — што спарыць, Не толькі ў марэх, Бывала, кажа мне: — Пішы! Пішы, браток, сцэнарый!

І мы з табой тады рванём У творчай парці. А пакуль што — давай жульнём Віна па чарцы!

Я цётцы славе не чужы: А к ёй прыліплю. Адно б'ядо, як ні кажу, — Занадта сціплю.

Язэп КУДРАВІЦКІ

КАХАННЕ І КРУПНІК

(Мікола Гроднеў)

Да Ігната і Мальгрэты нікі не падыкдалі казань «Чорт чорта пазнаў дык на пів пазаў». Бо з першага зноў відав было, што ад но і х гарачка, а другое балачка. Нават гаспадары, у якіх яны зды-малі асобныя пакомны-бакавушкі, не раз, бывала, перасмінуў-шы плячыма, гаварылі: — А ніго ж, мае людзі, не. Гэта ж чорт, пэўна, не адну пару лап-чы стаптаў, пакуль звеў іх. Ён выйдзе перад ёю, а яна нібы не бачыць. Нават на поач, праз сценку, але яна яго ні нагою це-раза парог да сябе. Сустрапаюцца, бач ты, на кухні.

Спраўды, разумее іх было цяжка. Мальгрэта то была адна мяніясць і загворліваць, то ў ле-серада выспівалася перагучыць праз аўтаран, а субота засновала за пятніцу. Любіла яна хварсануць гэтымі куцэркамі, жагда, ка-зырнуцьшы, кулінуць чарку і тут жа другою папарсца. А то, здавалася, першага сустрачага хлопца шмочне як сваяго, і часам налі-адзічыць каму ўсмішку, дык у тады цэлы тэмзе гармонію ў ду-шы.

А на любочы былі аднавада, Ігната кахала шыра і самаадна-на. Кожную раніцу Мальгрэта ўс-тывала першай і шукітка, каб ніко-га не патрывоныць, шыгала на кухню і там завіхалася, варчы-

Воля ва-ша... Воля ва-ша... — голас яго, здаецца, шаркаець гэтак жа сама, як і дэлафан. Потым ён доўга порнаўся ў багажніку — усё нешта парадкаваў, укладваў.

Генадзь не ўсёздзіў у магіліне, калі заўва-жыў у руках дзядзькі «Севы» заахалёную стрэльбу. Вынішаў, стаў і глядзеў якой той за-віхацца са стрэльбай.

— Тут, азнаваецца, глушыць ёсць. Узля-таюць з жыровак, як бамбавозы, — казаў дзядзька Сева. Ён распыліў футарал, дастаў спачатку ствалы, затым ложку, прыставіў адно да аднаго, шчоўку ў курмакі. — Валлецца во дзеля мадзел... Мёртвы капітал, так ска-заць. — Парасіў Юсту: — Калі ласка, папашка там патрыю.

— Дзе яны? — азваўся яна. — За спінай там глядзі. — І зноў да Гена-дзя: — Сягнем пахне, чужы? Юста падаў яму пачак патрыю. Ён вы-длінуў адтуль два, астатнія падаў назад. І пай-шоў, заспроўдачы на чымсь самай адно-толькі пароніць кашы, надатыя попалкам на левую руку, баядлеся ськрозь бязліты хмыз. Генадзь вярнуўся ў машыну. — Дужа ж вялікі апетыт у яго: дзічыні дармавай захаць, — сказаў Юсе зласліва. — Думаеш? — спытала яна. І, скакаўшы, ужо цішэй, памаркоўнай, сказала: — Ён, здаецца, чалавек сур'ёсны. Любчы прыроду не меней, чым мы з табой. — Прыроду? Журавінавы кісель ды дзічы-ну ён любіць! — Ну і што з гэтага, — сказала яна спакой-на. — Хай папашыцца. На тое ж і лес... — І шпотаем: — Не хачу, не хачу спрэчка. Ні з ім, ні з табой... Генадзь чуў лёгкі, рамонкавы пах яе вала-соў. Бачыў трыволівы сполах у яе вачу, калі падаў машыну.

ПІСЬМЕННИК

ЗА РАБОЧЫМ СТАЛОМ

Год Паэта

ЯК ЗАКАЛІ ДА ЗМАГАННЯ

25 ГАДОУ З ДНЯ ПРЭМ'ЕРЫ ОПЕРЫ «АЛЕСЯ»

...Прішчаны і паглыблены ў цэму з'явіліся Мінск. Афішы запрачаюць у Дом афіцэраў на прэм'еру оперы Я. Цікоцкага «Алеся»...

Здаецца, горад яшчэ чуе рэха аддаленай кранады жорсткіх баёў на Заходнім фронце. Кожны дзень раскідваюцца жудасныя злішчывы на месцах акупантаў. Горад — у руінах Папалічы, дзоты, калочы дрот пустаць...

Нялёгка было працаваць акцёрам, цяжка да водзіла мастакам-дэкаратарам. У напярэбаваным, халодным будынку праводзіліся рэпетыцыі, пры імлівым святле газовай паліскай дэкарацыі. Энтузіазм і самааданасць, вялікае жаданне адрэацца да тэатру ў родным горадзе дапамагалі пераадолаць цяжкасці. Здыліўся і андэрскае гарэне — дзе яны толькі ні рэпетыравалі: на прыватных кватэрах, у школах і клубках.

Зала акруговага Дома афіцэраў дзе пачынаў сваю работу пасля эвакуацыі калектыву тэатра оперы і балета, не магла змясціць усіх жадаючых. З сапраўдным хваляваннем чакалі глядачы адрыцця заслоны. Большасць — жанчыны, некаторыя прыйшлі з дзецьмі. Многа вайсковых ёсць параненых са шпітэляў. Можна яны ўпершыню ў тэатры пасля чатырох доўгіх гадоў вайны! Твары стомленыя, сур'язныя.

Тэатры ўверціцы ўарушылі залу. Першыя дні вайны Трывожна-наспражанага атмасфера агарнула вясковую вуду. Барво-чорныя хмары дыму зацінялі неба. Па ўсім гарызонце агульным вогненным патокам, то затухаючы, то разгараючыся з большай сілай, шлеле пажар вайны. У суровым маўчачым застылі партызаны, слухаючы свайго камандзіра Апанаса.

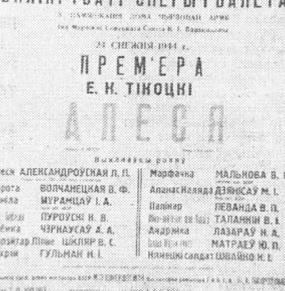
Дырыжор М. Шнейдэрман, рэжысёр Б. Пакроўскі, мастак С. Нікалаў, салісты, хор і аркестр Імкнуліся ўсталяваць раскіданы старонні геранінай барацьбы беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, шукалі рэалістычнае яснасць, вобразнае выразнасць, даходлівасць выяўленчых сродкаў. Упершыню мастаку не трэба было асабліва турбавацца пра касцюмы для хору — большасць яго былі партызанамі. І яны прыйшлі на сцэну ў тых самых кажухах і валунах, у якіх хадалі ў бой. Праўда жыцця становілася праўдай мастацтва.

Як вядома, опера Яўгена Цікоцкага «Алеся» (лібрэта П. Броўкі) — першая спроба ўвасобіць у оперным жанры эпізоды барацьбы беларускіх партызан супраць фашызму. «Я хацеў перадаць сваёй операй героіку нашых вялікіх дзён. І «Алеся» я імкнуўся пісаць як героіку музыкаму драму», — гаворыў у свой час кампазітар.

Опера стваралася ў грозныя гады вайны, калі вораг раўсаў да Масквы. У цэнтры спектакля — вобраз беларускай партызанкі Алеся, партыю якой выканвала Л. Александровская. З першага ўвядзення «Алеся» Александровскай на сцэне яна прывінула да сябе ўвагу глядача. У глыбокіх, шырока адкрытых вачах — смутак і трывога. Нельга, немагчыма паверыць, што вораг набліжаецца! З болем у сэрцы пакідае яна сваю родную вёску. І нібы крык душы, вырываецца журботная песня.

«Край мой горам агарнула», — пранікнёна і драматычна спявала Ларыса Памішэва Александровская, і сэрца халадзела ад болі і роспачы.

ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА

Голас артысты гучаў напуюнені і моцна. І здавалася, што ў гэтых словах-тапаннях не Алеся — Александровская ў сур'язнасці і роспачы, а ўвесь беларускі народ у трывожае за лёс Радзімы, над якой нависла грозная небясека.

Пераканаўчай была Алеся — Александровская і ў баявых эпізодах спектакля. Гарачы масты, дзесяткі варажых эшалонаў ляцяць пад аджон. Фашысты шалець ад злосці. Партызаны з'яўляюцца там, дзе іх зусім не чакаюць. І заўсёды наперадзе — яна, Алеся...

Трывожная ноч нямецкай акупацыі. На сцэне — нічога лішняга: тэлеграфны слуп з абарванымі правадымі, чыгуначны мост спускаючы доле, якое прыцільва непад бурай. У гэтым паўзроку мы заўважаем суровыя засяроджаныя твары партызан у белых масках, і аўтамагаты. Кіруе вылазкая Алеся. Пачынае кружыць мяцеліца, мацнее вецер і скрозь свіст ветру спачатку ціха, потым больш выразна пачынае гучаць партызанская песня «Масква, Масква — стаіцца дарагая». Яна гучыць, як клятва партызан Радзіме.

І калі набліжаўся цяжкі і агідны выбух — страшную ўсё наваколле, гэта ўспрымалася не як сціпенны эфект, а як жыццёвая падзея, адлюстраваная мастацтвам.

Пасляхова выступілі ў оперы М. Дзяніска (Апанас), Д. Кроз (Марфаўка), В. Валчанецкая (Дарота) і іншыя выканаўцы.

І хоць у оперы былі недахопы, спектакль атрымаўся хваляючы. Вялікая заслуга ў гэтым Л. Александровскай — выканаўцы галоўнай партыі, заслуга Б. Пакроўскага, С. Нікалава, М. Шнейдэрмана і ўсяго тэатра.

«Эпоху Беларускай вольнай, Эпоху чырвоны сцяг палімяне над роднай старонкай, аб'яшчаючы аб радасці вольнай працы, аб наступіўшым творчым, шчаслівым жыцці. Беларусь залечыць свае раны», — пясала тады Л. Александровская.

Мастацтва ў тых гады неслася службу ў баявым страі. Са спектакля «Алеся» часам кіравалі крок на вакзал людзі, якім прадставіла яшчэ давацца ворага ў цэнтры Еўропы. І, заралана гэты уражанні, пачэрпнутыя бачком на гэтай оперы, былі апошнімі на роднай зямлі мастацкім уражаннем, і з ім чакалі ваяваў...

З дня прэм'еры — чвэрць веку. Опера Я. Цікоцкага «Алеся» за 25 гадоў вытрымала некалькі пастановак, яна пастанайна знаходзіцца ў рэпертуары Беларускага тэатра оперы і балета.

Шмат мінула часу. А мы памятаем тую, першую ў вызваленным Мінску прэм'еру «Алеся». Гэта — яркая старонка гісторыі беларускага сцэнічнага мастацтва.

П. КАРНАЧ.

[Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.]

каска, у якую, каб цяплей спалася, пастушкі сымалі гаражае вугалле і пакідалі ў зямлянцы нанач. Патраваў Верамейка назіраў многа. Ён усё за шашой — там, калі наступалі немцы, цялы тыдзень грывеў бой. Прывіне Верамейка і гранаў. Яе забраў дзядзька Васіль — так звалі старэйшага чырвоарыцця — і на чыні на рамень поруч з наганам.

Аднойчы, якраз у той дзень, калі вышаў першы снег, немцы набылі на табар. Першым іх уладзеў Верамейка. — Немцы! — крычаў ён, бегучы ад загона, дзе стаялі каровы. — Ідуць аблава сюды! — Адыходзім! — спакойна загадаў дзядзька Васіль. І ўсё стражэй. — І каб ціха было! Аднак яны не паспелі адысці: немцы ўбачылі іх.

Верамейка лёг ля чырвонаармейцаў. Памнуся ён да іх і Вепрык. — Марш у зямлянку! — строга скамандаваў яму маладышчы.

Вепрык не паслухаўся. Тады Верамейка схавіў яго за каўнер і пацёр у зямлянку.

— Сядзі, пакуль немцы не паб'юць... — і сам, як вокам згледзеў, змыўся.

Вепрык зашмыўся ў вугал зямлянкі, укруціўся з галавою ў старую лярвуну — маці аддала яе, каб ён цяплей укрываўся, праслухаўся: было ціха, ніхто не страляў. І ён ужо пачаў кенкацца ў рызы, укладвацца леей. Раптам наверх загрывела. Ён стаўся: лес гаманіў трубіна без палу і перадыку. Над зямлянку шухаў карабін, пабег ад зямлянкі. І — выбух! Валочы, тупы удар у грудзі, пачуць боль у вухах, даўкі смуродны дым — і цішыня...

Падвечар Вепрык выбраўся наверх — яго нават не параніла. Агледзеўся: наўкол жудзелі круглыяны пяску, на галінках кустоў віселі акрываўленыя шматкі адзення...

Генадзь спыніўся, працёр вочы. Успамін аж напалоўваў яго... Ды што гэта? Яго кілчці? Праціжкі і зчына сігналіцы машына. А по-

тым — гатага яшчэ не чапала — грываць адзіна за адным страляў. Значыць, трэба вяртацца — чакаюць.

Ён павярнуўся і падаўся да машыны.

Неузабаве ён выйшаў на гала. Задыхаўся і ўарушана, бажыць яму насустраць Юста.

4. Выехаў на балыш. Ганна Віктараўна дэманстратыва маўчыць — відаць, што нечага зле, нечым увізнача. Яна — на параднім сядзенні, поруч з дзядзькам Севам. Генадзь з Юстай за іх спінамі.

Дзядзька Сева вядзе машыну на малой хуткасці. Ён таксама чамусці не ў гуморы: надзвычай, урос у плечы — не варуецца нават.

Генадзь здагадаваецца, што гэта Юста зноў сапсавала ім абодвум настроі. Паўна, сказала

ЖУРАВІНЫ ПАД СНЕГАМ

нешта не ўлад. Раптам Ганна Віктараўна павярнулася, паглядзела на Юсту, на яго, Генадзя і на дзіва спакойна, прымірчана спытала:

— То, можа, я ўжо не трэба вам? Дзядзька Сева збавіў газ, лавёў машыну цішэй.

Юста смяецца. Зірне то на маці, то на Генадзя і кажа:

— А я і не грываю... Машына збывае, спыняецца. Дзядзька Сева адрываецца ад руля, таксама паварочваецца да іх:

— Што я чую, Юста?! — Святая праўда, каб яна. — Толькі каб часта прыязджаў ў госці!

— Безумоўна, безумоўна... Як гэта на дзядзьку забываць? Не, таго за намі ты не ўбачыш, не! — казаў ён чамусці хуценька і ціха.

— Людзі! — раптам спахоўваецца Юста. — Мы ж сёння яшчэ не абедалі. — Яна падмае і ставіць на калені сумку, вымае адтуль усялякія пакуначкі. Натыкаецца на бутэльку з каянком. — Гату шмагуню я, здаецца, не клала сюды. Мама, прызнавайся, твая работа?

ТОЕ, ШТО ЗАСТАЕЦА Ў СЭРЦЫ

МУЗЫЧНАМУ ВУЧЫМІШЧУ У БРЭСЦЕ—30 ГАДОУ

Аб'яднаны ансамбль скрыпачоў і вяланчэлістаў выконвае «Пасакалію» Генадзя (дырыжор—М. Мінер). Фота М. ПАПОВА.

Сустракаючы Новы год мы перабраем у памяці сям'я акія ўражанні года старога. Мабіць, тыя, хто ўдзельнічаў у святкаванні 30-гадовага юбілею Брэсцкага музычнага вучылішча і школы, доўга будучы гэтай святаванне ўспамінаць. Было сярэдняе святкаванне лярвуну. Але ж у мастацтве не менш важна якасць творчых работнікаў, і праца выяваецца азначаваецца па тым, што ўмеюць іх вучыць. Тут і пачынаецца маё захапленне — канцэрты, якія давалі ілюмінацыі, у эстэтычным сэнсе адбываліся, як кажуць, на вышэйшым узроўні. Зводны хор, сімфанічны аркестр, камерны ансамбль, салісты не толькі стараліся паказаць усё, на што яны здольны. Іх выкананне самых складаных класічных і сучасных твораў было зладжаным і адухоўленым. Юныя музыканты і выкладчыкі дэманстравалі тонкае разуменне стыхавых кампазіцыйных індывідуальнасцей, як дэду Шастаковіч і А. Чакатурян, Генадзь і Дарга турян. А колькі характэрна было ў народных песнях, якія вучылі выконваць, здаецца, і так, як іх вучаць выкладчыкі, і так, як яны вучыліся ў сваіх дзядоў і бацькоў.

Мы, госці брацтваўчым, здзіліліся, калі пабачылі на сцэне аж 500 выканаўцаў фінальнага нумару канцэрта «Песні пра Леніна» С. Тулікава. У адзіным ансамблі, у добрым творчым саюзе і разнастайную праграму, якая магла б упрыгожваць любую канцэртную эстраду. Іх клопатом было паказаць багацце талентаў, якія тут, у Брэсце, авалодваюць выкананнем мастацтвам, прадэманстравалі вялікай і плённай выхавальнай працы калектыву выкладчыкаў, Рэжысёрам канцэрта быў заслужаны дзеяч культуры БССР К. Манчарэў.

Я гутарыў з юнымі брацтваўчымі, будучымі музыкантамі, і ўсе яны, гаворачы пра свае запавяветыя мэрты, прызнаваліся, што іх галоўнае жаданне — паступіць у дзяржаўную кансерваторыю. Муш, сказаць, што для нас, кансерваторскіх выкладчыкаў, «марка» Брэсцкага музычнага — надзейная. Таму, адзядзючы з горада над Бугам, я ў думках развітаўся з многімі з юнацкай і дзядуча з надзеяй на хуткую сустрэчу ў Мінску. І гэта надзея раман з тым стыхавым уяршэннем, якое мы ўсе перажылі на канцэртах у ілюмінацыі дні, застаюцца са мной і на парозе Новага года.

С. МАДОРСкі, в. а. дацэнта Беларускай кансерваторыі.

Л. Стукалавай, М. Мінеру, Э. Айзенману, В. Пікулю, А. Шумкінай, В. Маігуля: яны падрыхтавалі складаную і разнастайную праграму, якая магла б упрыгожваць любую канцэртную эстраду. Іх клопатом было паказаць багацце талентаў, якія тут, у Брэсце, авалодваюць выкананнем мастацтвам, прадэманстравалі вялікай і плённай выхавальнай працы калектыву выкладчыкаў, Рэжысёрам канцэрта быў заслужаны дзеяч культуры БССР К. Манчарэў.

Я гутарыў з юнымі брацтваўчымі, будучымі музыкантамі, і ўсе яны, гаворачы пра свае запавяветыя мэрты, прызнаваліся, што іх галоўнае жаданне — паступіць у дзяржаўную кансерваторыю. Муш, сказаць, што для нас, кансерваторскіх выкладчыкаў, «марка» Брэсцкага музычнага — надзейная. Таму, адзядзючы з горада над Бугам, я ў думках развітаўся з многімі з юнацкай і дзядуча з надзеяй на хуткую сустрэчу ў Мінску. І гэта надзея раман з тым стыхавым уяршэннем, якое мы ўсе перажылі на канцэртах у ілюмінацыі дні, застаюцца са мной і на парозе Новага года.

Трэба сказаць удзячныя словы дырыжорам — М. Калінінай, С. Любучанку, А. Мартыненку,

Ганна Віктараўна абуджаецца ад нечага: — Мая, мая, дзетка...

— От гэта якраз дарчыні, — усклікае дзядзька Сева. — А я гадаю, чаго гэта машына не хоча бегчы? Аж мы не абедалі... Як жа так? — ён чамусці дапытыва паглядзеў на Генадзя. І дзіўна, Генадзь здаўся, што дзядзька Сева на момант адключыўся ад усяго, што яго акружала, і думаў ад нечым даўнім, незваротным. Але гэта было імгненне. Вось позірк яго палагодуе і ён аспірожна, мякка загаварыў: — Таное дзедка, Генадзі... Гляджу я на твой віхрасці бок і мне хлапец адзіна ўспамінаецца. Праўда, тое ў ваіну было, якраз і гатага самагта балота, дзе мы сёння былі. Сюды я не проста так едзьку, не — ён запыніўся, памаўчыў. Кадый яго каўзаўся колкі разоў уніз-уверх, нібы ў горле перасохла. — Тут я, можна сказаць, сваю смерць абхрыў. І ты праў, Генадзі. Калі табе падалося, што я — гэта ты здорава скажаў — «добраўласнік некай», гэта мне Юста паведла, даруў ёй, то, вразумей мяне правільна, усё яно, напэўна, так і ёсць. Гэта балота стала як бы майё вочынай. От так! Жыву ў Ленінградзе, а сюды на журавіны едзьку. Парадоксы, праўда? А не едзіць не магу — цягне! Чаму? Тут, брат, баявыя хлапцы галавы зляжылі. Таварышы мае... Ён памаўчыў, пацёр далоняй шапелі лоб. І мякка ён было, канечне, ды і напэўна, шчаслівейшы за іх, я паспеў схаватца над выварчэннем. Мые фашысты не заўважылі, абмінулі. Я абяважаны жыццём сваім таварышам... А потым карміўся журавінамі, пакуль і да партызаў не прыстаў...

Генадзь наспіроўваўся. Але — маўчыў: «Ніжы гэта ён?»

А дзядзька Сева раптам спытала: — Значыць ты, Генадзі, нарадзіўся ў Нямошах, а затым ужо ў горад перабраўся? — У Нямошах.

— Нямошы, значыць, у дзясці-дваццаці сабы кіламетрах ад балота... — Гэта ўжо ён сам з сабою разважаў. І потым некай пацешна прыплюшчыў вочы, звыў іх і, надзіва спакойна, спытала: — То ці знаеш, Генадзі, што мне зараз падумалася?

— Што?

— Ты — Вепрык, пастушок! Помніш? Генадзь не адказаў. Не мог адказаць. Наўжо гэта ён, той дзядзька Васіль, з наганам і гранаціям на рэмені?

Юста з маці таксама маўчалі — не разумелі, што здарылася.

ШЧАСЛІВЫЯ БІЛЕТЫ

Збіраючыся ў райцэнтр, настаўніца Сенькавічэўка вясмігодная школы Івашчыцкага раёна Марыя Свідноўіч не думала, што далюму прыйдзеца вяртацца з вядомым стосам кніг. У магазіне, куды зайшла набыць сёбе-то з металічнай літаратурай, заўважыла «кола шчасця» з білетамі кніжнай латарэі. Марыя купіла за рубель чатыры латарэйныя білеты. Тры з іх выйграў, і малаяда настаўніца атрымавала права ўзяць літаратуру па выбах на сем рублёў. А гэта ўжо невялікая асабістая аблітэчка.

Рэспубліканская кніжная латарэя карыстаецца вялікай папулярнасцю ў жыхароў Івашчыц. Сёння рэалізавана каля трох тысяч білетаў. Выйгрышы атрымалі журналісты раённай газеты Мікалай Радзюк і Рыгор Ванькевіч, таваразнаўца райспажывсаюза Тамара Чырг, зятэцкі нагласа імя Кірава Мікалай Арышчук, лабарант Палескай гідагеалагічнай партыі Уладзімір Васілевіч, выхавальнік Косаўскага дзіцяча-дома Мікалай Савіцкі, рабочая лесевавода Марыя Кузьміна.

А. ЛАУРАНКО.

ЗАРУБЕЖНЫЯ МАРШРУТЫ БЕЛАРУСКОЙ КНІГІ

«Дзікуем вам за пісьмо, у яким паведамаецца, што кніга «Структура савецкай інтэлігенцыі» яшчэ не выйшла з друку. Мы спадзеваем не атрымаць адказаў з іншымі кнігамі, якія мы раней прасілі...»

Пісьмо, якое пачынаецца гэтымі радкамі, атрымалі нядаўна з Венгрыі ў выхавальніцы Анжэліны Іваніч БССР «Навука і тэхніка». Аўтар яго — дырэктар будаўніцтвага выдвецтва «Колхат» в. а. выдвецтва «Навука і тэхніка».

— З такімі прасьбамі да нас іярэда з'яўляюцца кнігавыдаўчы Венгрыі, Германіі, Даніі, Італіі, Расійскай Федэрацыі, Францыі, Гаворыць дырэктар Беларускага андэмічнага выдвецтва Фалдэй Савіцкі. І мы стараемся па магчымасці заадовольніць іх патрабаванні зарубежных калег. Штогод на экспарт ідзе больш як 80 працэнтаў назваў кніг выдвецтва «Навука і тэхніка».

Частка з іх перавідаецца за рубяжом. Некалы зборнік падрыхтаваны Іваніч Іваніч, які ўзяў за аснову цэрага цэла і паўправаднік Анжэліны Іваніч БССР, перавідаецца ў Нью-Йорку выдвецтвам «Мансатантс бюр».

У Японіі перавідаецца праца беларускіх вучоных Бертольда Вільхельма Леаніда Раша і Энгельса Дарашэвіча «Народныя існаванні», у Польскай Народнай Рэспубліцы — кніга Алесандра Хавічэвіча «Салдат вялікай вайны», якая расказвае аб жыцці і дзейнасці бліжэйшага саватніка У. І. Леніна Фелікса Даржынскага.

Аляксандр ПРЫХОДЗКА, карэспандант АНН.

У РЕДАКЦЫЮ ГАЗЕТЫ «ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Прашу перадаць праз вашу газету маю глыбокую ўдзячнасць арганізацыям, таварышам, сябрам, настаўнікам і школьнікам, усім, хто павінаваў мяне з сямідзясцігоддзем і з высокай узнагародай — ордэнам Леніна.

Міхась ЛЬНІНКОУ

Наступны нумар газеты «Літаратура і мастацтва» выйдзе 6 студзеня г. г.

Галоўны рэдактар Л. Я. ПРОКША.

Рэдакцыйная калегія: З. Я. АЗГУР, В. М. АЛАДАУ, А. Ц. БАЖКО [намеснік галоўнага рэдактара], Б. І. БУР'ЯН, А. І. БУТАКО, А. С. ГРАЧАНІКА, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРАЛЮБАВ, В. У. ІВАШЫН, А. С. КАЗЛЮСкі, П. М. МАКАЛІ, Л. І. МЕХАУ [адказны сакратар], Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САНКОВА, М. Г. ТКАЧОУ, Ю. М. ЧУРКО, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОН: г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефон: пярэдняй рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, аднагодовага сакратара — 33-44-04, аддзела літаратуры і мастацтва — 33-21-53, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-24-62, аддзела публіцыстыкі — 33-24-62, аддзела культуры і вытворчых мастацтваў — 33-22-04, аддзела інфармацыі — 33-44-04, выдвецтва — 6-25-19, бухгалтэрыя — 6-25-87.

«Літаратура і мастацтва» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісатэлей БССР, Мінск.

Індэкс 63856. Друкарня выдвецтва ЦК КП Беларусі. АТ 19476

ІХ НОРАВЫ, ІХ МАРАЛІ

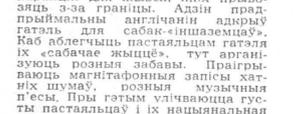
ФАКТЫ З ЗАРУБЕЖНЫХ ГАЗЕТ І ЧАСОПІСАУ

САБАЧЫ ГАТЭЛЬ
Англіяскія законы прадураждваюць аб'яжваючы шчаслівыя караніцы нараніцы для жывёл, якіх прыносяць з-за граніцы. Аднак прадпрыемствы англічан адкрылі гатэль для сабак «Іншэмаў». Каб аблегчыць пастаўляючым гатэль іх «сабачыя жыцці», тут арганізуюць розныя забавы. Прыгаворваюць магнітафонны запісы «заўважніх шумоў», розныя музычныя п'есы. Пры гэтым удзельнічаюць густы пастаўляючы і іх нацяжыналь

прыналежнасць. Для сабак, якія прыйшлі з краін Азіі, выконваецца ўсходняя музыка, а для паўднёвых жыхароў — урочыі з італьянскіх опер.

«Дэ Морген».

**ЧАМУ РАСКОЛЬНІКАУ
НЕРВУЕЦА!**
У ШІА перадача розных рэкламных аб'яў практыкуецца не толькі перад пачаткам дэманстрацыі кінэафілмай у кінатэатрах або па тэлебачанні, але і ў час самай дэманстрацыі. Так у адным з кінатэатраў Нью-Йорка, у час дэманстрацыі фільма «Знакчыства і пакарэнне», якраз у той момант, калі Раскольнік збіраецца збіць гаспадыню кватэры, на экране

«Помпеі» (1935 года). Аўтары оперы пазт П. Броўка і кампазітар Я. Цікоцкі (першыя злева) гутарачы з выканаўцамі галоўных роляў М. Дзянісам і Л. Александровскай і дырыжорам М. Шнейдэрманам.

1 студзеня 1970 года

Чацвер, 1

Чацвер, 1